

Codi: 111417

Assignatura: Bioètica i Biopolítica

Tipus: optativa

Crèdits: 6

Cicle: segon

Semestre: primer

Grup: A1

Professorat: Margarita Boladeras Cucurella

Departament: Filosofia Teorètica i Pràctica

Llengua: català

Objectius

• Coneixements

1. Introducció a la bioètica: orígens, desenvolupament, àrees d'actuació, temes més debatuts.
2. Els principis bioètics. Diferents interpretacions i aplicacions.
3. Informació sobre les declaracions internacionals i els textos legals de caràcter bioètic, així com dels principals recursos bibliogràfics.

• Habilitats, destreses

1. Capacitat d'anàlisi conceptual.
2. Comprensió i crítica de textos.
3. Capacitat d'anàlisi de casos concrets des de les perspectives psicològica, social, sanitària i bioètica.
4. Aplicació dels principis bioètics a les diferents problemàtiques.
5. Reflexió sistemàtica, sentit crític i determinació per a la presa de decisions.

• Actituds, valors i normes

1. Comprensió dels canvis socials derivats de les noves tecnologies.
 2. Reconeixement dels altres en la seva diversitat.
 3. Reconeixement de la dignitat i l'autonomia de les persones.
 4. Responsabilitat envers els reptes dels canvis socials actuals.
-

Temari

1. Concepte de bioètica i principis bioètics.
 2. Drets humans i declaracions internacionals.
 3. Les polítiques sobre la vida, la salut i la mort. El dret a la vida i a la dignitat. La disponibilitat de la pròpia vida.
 4. Història dels conceptes d'eutanàsia i suïcidi assistit. La situació actual.
 5. Reproducció humana assistida.
 6. Genoma humà. Clonatge. Consell genètic. Diagnòstic prenatal.
 7. Trasplantament d'òrgans.
-

Bibliografia bàsica

ARIÈS, P. *El hombre ante la muerte*. Madrid: Taurus, 1984.

BEAUCHAMP; CHILDRESS. *Principios de ética biomédica*. Barcelona: Masson, 1999.

BOLADERAS, M. *Bioética*. Madrid: Síntesis, 1998.

Comitè Consultiu de Bioètica de Catalunya. *Informe sobre l'eutanàsia i l'ajuda al suïcidi*. Barcelona: Departament de Salut, Generalitat de Catalunya, 2006.

COOMBS, J. *Biotecnología*. Barcelona: Labor, 1989.

COUCEIRO, A. (ed.). *Bioética para clínicos*. Madrid: Triacastela, 1999.

DWORKIN, R. *El dominio de la vida*. Barcelona: Ariel, 1994.

ENGELHARDT, H. T. *Los fundamentos de la bioética*. Barcelona: Paidós, 1995.

FUNDACIÓN CIENCIAS DE LA SALUD. *En las fronteras de la vida: Ciencia y ética de la clonación*. Madrid: Ed. Doce Calles, 1998.

GRACIA, D. *Procedimientos de decisión en ética clínica*. Madrid: Eudema, 1991.

—. *Como arqueros al blanco. Estudios de bioética*. Madrid: Triacastela, 2004.

HARRIS, J. *Superman y la mujer maravillosa. Las dimensiones éticas de la biotecnología humana*. Madrid: Tecnos, 1998.

Humanitas. Humanidades Médicas, vol. 1, núm. 1 (monogràfic), *Eutanasia*, 2003.

LACADENA, J. R. *Genética y bioética*. Madrid: Universidad de Comillas, 2002.

PUYOL, A. *Justícia i salut*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB, 1999.

Science (magazine). *The Human Genome*. 16 febrer 2001.

SIMON LORDA, P. *El consentimiento informado*. Madrid: Triacastela, 2000.

SIMON LORDA, P.; BARRIO, I. M. *¿Quién decidirá por mí?* Madrid: Triacastela, 2004.

Sistema d'avaluació

Avaluació continuada del treball de l'alumne mitjançant les activitats de les classes pràctiques i de la tutoria (40%).

S'haurà d'elaborar un dossier de l'assignatura (60%).

El termini per acollir-se a l'avaluació única finalitza el dia 4 d'octubre de 2007

Altres qüestions d'interès especial per a l'estudiant

Aquesta assignatura s'impartirà de manera experimental d'acord amb les directrius d'adaptació al sistema de crèdits europeu.

El desenvolupament del temari serà el següent:

Tema 1: Concepte de bioètica i principis bioètics.

- 1.1. Origen del terme 'Bioètica' i concepte (Potter).
- 1.2. Diferents definicions.
- 1.3. Delimitació de l'àmbit bioètic.
- 1.4. Característiques del discurs i el treball en Bioètica: deontologia, interdisciplinarietat. Discussió sobre normativitat: la necessitat de legislar. Orientació crítica i "comprensiva" per a la presa de decisions en casos conflictius.
- 1.5. Primeres institucions d'estudis bioètics.
- 1.6. Principis bioètics (Beauchamp i Childress, Principis d'ètica biomèdica).

Tema 2: Drets humans i declaracions internacionals.

- 2.1. La Declaració de Drets Humans de 1948.
- 2.2. El Codi de Núremberg (1947): deontologia de la recerca mèdica i consentiment informat.
- 2.3. La Declaració de Helsinki.
- 2.4. L'informe Belmont. Principialisme i casuística.
- 2.5. Les Declaracions de Lisboa (1981) i de Bali (1995).
- 2.6. Unió Europea: Conveni per a la protecció del Drets Humans i la dignitat de l'ésser humà respecte de les aplicacions de la Biologia i la Medicina (1997/2000).

Tema 3: Les polítiques sobre la vida, la salut i la mort. El dret a la vida i a la dignitat. La disponibilitat de la pròpia vida.

- 3.1. Política sanitària: lleis generals i lleis específiques.
- 3.2. El concepte de vida humana i el dret a la reproducció. La interrupció voluntària de l'embaràs.
- 3.3. El concepte de mort i l'atenció als moribunds i als malalts terminals.
- 3.4. Podem "disposar" de la nostra vida fins a determinar-ne el final?
- 3.5. Responsabilitat individual i responsabilitat social i institucional.

3.6. Dret a la vida i dignitat humana.

Tema 4: Història dels conceptes d'eutanàsia i suïcidi assistit. La situació actual.

4.1. Orígens del terme 'eutanàsia'.

4.2. El concepte d'"eutanàsia" i les diferents valoracions al llarg de la història.

4.3. Els conceptes de "suïcidi" i "suïcidi assistit".

4.4. El programa "eutanàsic" del III Reich.

4.5. La situació actual: desenvolupament tecnològic de la medicina i el dret a l'autonomia personal. El dret a rebutjar tractaments. Les cures paliatives. La limitació de l'esforç terapèutic (LET) enfront de l'acarnissament o obstinació terapèutica.

4.6. Eutanàsia voluntària, no voluntària, involuntària. Passiva i activa. Indirecta i directa.

4.7. Ortotanàsia. Distanàsia. Cacotanàsia.

4.8. La legislació espanyola.

4.9. La despenalització de l'eutanàsia a Holanda i Bèlgica. El suïcidi assistit a l'Estat d'Oregon. El cas de Suïssa.

4.10. Principis constitucionals: dignitat, llibertat, dret a la vida física y moral. Ètica de la convicció i ètica de la responsabilitat (Max Weber).

Tema 5: Reproducció humana assistida.

5.1. El problema de la infertilitat. Importància de la procreació al llarg de la història.

5.2. La inseminació artificial.

5.3. La fecundació *in vitro*.

5.4. La donació de gàmetes. Anonimat i gratuïtat.

5.5. La legislació espanyola. La doctrina del Tribunal Constitucional de la vida humana com a procés evolutiu. Etapes d'aquest procés.

5.6. El problema del òvuls fecundats supernumeraris.

5.7. La paternitat responsable. Les mares "de lloguer". Dret a la vida i dignitat humana.

Tema 6: Genoma humà. Clonatge. Consell genètic. Diagnòstic prenatal.

6.1. El projecte Genoma Humà.

6.2. Cromosomes, gens, ADN.

6.3. Cèl·lules somàtiques i cèl·lules gamètiques. Cèl·lules indiferenciades i cèl·lules diferenciades.

- 6.4. Clonatge. Diferents tipus. Reproducció sexual i reproducció asexual. L'ovella Dolly. És tècnicament possible el clonatge d'éssers humans? Els problemes de la recerca.
- 6.5. Malalties genètiques: monogenètiques i poligenètiques. La necessitat de la recerca.
- 6.6. El diagnòstic genètic. El concepte de "susceptibilitat". Consell genètic. Diagnòstic prenatal.
- 6.7. Les declaracions internacionals sobre el genoma humà i la recerca genètica. Principis ètics fonamentals.

Tema 7: Trasplantaments d'òrgans.

- 7.1. Les fites més importants de la història de les tècniques de trasplantament.
- 7.2. La situació actual. Estadístiques espanyoles i catalanes.
- 7.3. Els problemes d'inclusió/exclusió. Criteris. La recerca de la justícia.
- 7.4. Donants morts i donants vius. Anonimat. Gratuïtat.
- 7.5. La legislació espanyola.
- 7.6. Protocols i organització hospitalària.
- 7.7. El concepte de cos i d'esperit. Principis de dignitat i de solidaritat.